

Службова особа, як суб'єкт злочину

Піжевська А.В., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: доцент кафедри кримінально-правових дисциплін ННПП НАВС *Плугатир В.С.*

У відповідності зі ст. 21 Конституції України всі громадяни рівні перед законом. Це не виключає певної форми нерівності перед законом на підставі приписів самого закону. Іншими словами, закон передбачає, що за деякі злочини відповідають лише ті особи, які, поряд з загальними ознаками суб'єкта злочину (досягнення віку настання кримінальної відповідальності і осудність) повинні володіти деякими додатковими ознаками, які характеризують особу винного в даному конкретному злочині.

З 1 липня 2011 р. вступили в силу Закони України «Про засади запобігання та протидії корупції» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», прийняті Верховною Радою України 7 квітня 2011 р. Цими законами суттєво змінюється система відповідальності в тому числі і кримінальної. У зв'язку з цим стаття 18 Кримінального кодексу України була доповнена поняттями спеціального суб'єкта.

Згідно з ч.3 ст. 18 КК передбачено загальне поняття службових осіб: ними є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Поняття службової особи також було змінено і в ч.1 примітки ст. 364 КК службовими особами у статтях 364, 365, 368, 368-2, 369 цього Кодексу є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, станова, організації, судом або законом.

Крім цього, в ч. 4 ст. 18 КК України службовими особами також визнаються посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають

посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), а також члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів.

Важливо відмітити, що об'єктивна сторона передбаченого ст. 364 ККУ представлена двома формами: зловживання владою або зловживання службовим становищем. Тому, щоб детальніше дати аналіз службової особи як суб'єкта даного злочину, варто коротко розглянути в чому полягає об'єктивна сторона злочину.

Зловживання владою – це умисне використання службовою особою, яка має владні повноваження, всупереч інтересам служби своїх прав щодо пред'явлення вимог, а також прийняття рішень, обов'язкових для виконання іншими фізичними чи юридичними особами. Зловживати владою може як представник влади, так і службова особа, яка виконує організаційно-розпорядчі обов'язки, оскільки остання також має владні повноваження, що розповсюджуються на підкорюваних їй осіб.

Зловживання службовим становищем – це будь-яке умисне використання службовою особою всупереч інтересам служби своїх прав і можливостей, пов'язаних з її посадою.

Також, варто зазначити, що відповідно до змін внесених до Кримінального Кодексу України від 07.04.2011 року, з'явилася нова стаття 364-1, яка передбачає відповідальність за зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. На нашу думку це доповнення до кримінального законодавства можна оцінити лише з позитивної сторони, адже таким чином розширюється коло осіб яких можна притягнути до кримінальної відповідальності, у тих випадках коли такі особи можуть володіти певними повноваженнями, будь яким чином зловживати ними і залишатися без покарання лише тому, що вони є засновниками юридичної особи або іншими словами «сам собі господар».

Отже, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що існування у КК України двох практично ідентичних визначень службової особи є неправильним. Тому доцільно було б залишити там поняття у ст. 18 КК, а примітку до ст. 364 КК України виключити.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.21.
2. Кримінальний Кодекс України // Відомості Верховної Ради України від 29.06.2001 – 2001. № 25-26. Ст. 8. 364.
3. Андрушко П. Службова особа як спеціальний суб'єкт злочину/ П.Андрушко// «Юридичний Вісник України». – 2011. – № 24 –С.23-26.